

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ 44/2006

Adoptioperheet ry kiittää kutsusta tulla Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuultavaksi. On todella arvokasta, että adoptioperheiden perhevapaat on otettu tarkasteltaviksi.

Hallituksen esityksessä HE 44/2006 esitetään adoptioperheille erityistä hoitovapaa-oikeutta. **Adoptioperheet ry pitää parempana olla eriyttämättä adoptioperheiden ja muiden lapsiperheiden hoitovapaa. Oikeus hoitovapaaeseen ja kotihoidontukeen olisi siis perheellä, jossa on alle 3-vuotias lapsi tai lapsi, jonka adoptiosta on kulunut alle kolme vuotta.**

Esitämme seuraavassa perustelut ehdotuksellemme sekä sen kustannusvaikutukset.

Perustelut

Ehdottamamme käytäntö on linjassa Ruotsissa jo pitkään voimassa olleen tulkinnan kanssa: siellä lapsen katsotaan "syntyvän" perheeseen, kun lapsesta konkreettisesti tulee perheen jäsen – tapahtuipa tämä syntymän tai adoption kautta. Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) velvoittaa Suomessakin edistämään yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Adoptioperheet ry teki keväällä 2005 kartoituksen, johon vastasi 301 adoptioperhettä, joissa oli 429 lasta. Vastaajista 2/3 oli tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa hoitaa lasta, sen sijaan kolmannes oli kaivannut parempia mahdollisuuksia järjestää lapsen kotihoito alkuvaiheessa. Vuositasolla parannusta kaipasi siis noin 100 adoptioperhettä. Suomessa syntyneiden adoptiolasten perhevapaat ovat hyvin lähellä muiden lapsiperheiden vapaita perustuen lasten nuoreen ikään adoptiohetkellä. Ulkomailta adoptoidaan vuosittain noin 300 lasta, jotka ovat useimmiten tullessaan 1-3-vuotiaita. Voidaan olettaa, että noin puolet parannuksia kaipaavista perheistä tulisi autetuksi jo hallituksen esitykseen sisältyvällä kahden vuoden kotihoitomahdollisuudella. Osalla lapsista on taustassaan kuitenkin niin vakavia laiminlyöntejä tai traumatisoivia kokemuksia, että kolmen vuoden kotihoito on perusteltu, riippumatta lapsen kalenteri-ikästä (dosentti Mirjam Kallandin lausunto). Mitä "valmiimpana" lapsi tulee päivähoitoon, sitä paremmin hän pystyy käyttämään hyväksi ammatillisen varhaiskasvatuksen suomat mahdollisuudet.

Vuonna 2004 kotihoidontukea on maksettu kaikkiaan 115 000 perheelle. Jos adoptioperheistä vuosittain noin 50 käyttäisi täyden 3 vuoden kotihoitomahdollisuuden ja noin 150 perhettä 1-2 vuotta, emme pidä tarkoituksenmukaisena lähteä kehittämään erityiskohtelua. On myös Kelan, palkanlaskijoiden ja muiden osallisten kannalta yksinkertaisinta ylläpitää yhtä hoitovapaa- ja kotihoidontukijärjestelmää.

Hoitovapaa-oikeuden ehdotetaan loppuvan adoptiolapsen mennessä kouluun. Adoptioperheet ry ehdottaa, että oikeus jatkuisi, kunnes lapsen ensimmäinen kouluvuosi (luokka-asteesta riippumatta) on käyty. Kartoituksemme mukaan adoptiolasten koulunkäynnin aloittamiseen liittyy tavallista enemmän haasteita. Noin puolet lapsista oli käynyt kouluvalmiustesteissä ja

neljänneksellä koulunaloitusta olikin lykätty. Kansainvälisten tutkimustenkin mukaan adoptiolapsilla on ikätovereitaan enemmän oppimisvaikeuksia. Kartoituksemme mukaan 62 % oli saanut tukiopetusta, 10 prosentilla oli henkilökohtainen avustaja ja 8 % vastaajista arvioi lapsen tarvitsevan avustajaa. Osa vanhemmista voisi toimia lähellä kouluikäistä tai kouluikäisenä tulleen lapsen ”henkilökohtaisena avustajana” hoitovapaan turvin ja näin auttaa lapsen koulu-uran alkamista ja säästää yhteiskunnan tukitoimia. Adoptiolasten haasteet koulussa eivät liity vain kognitiiviseen suoriutumiseen, vaan myös keskeneräiseen kielen ja kulttuurin omaksumiseen sekä yleiseen sopeutumiseen uudessa elämäntilanteessa. Siten vaikeuksilla on taipumusta lieventyä sitä mukaa, mitä kauemmin lapsi on ollut perheessä. Mahdollisimman hyvin alkava koulu-ura olisi osaltaan rakentamassa lapsen hyvää itsetuntoa ja muokkasi lapsen käsitystä itsestään oppijana ehkäisten adoptiolapsille tyypillistä alisuoriutumista (Juffer 2005*).

Kustannusvaikutukset

Kansainvälisten adoptioprosessien kalleus (5 000 -17 000 euroa per prosessi, johon valtion adoptiotukea maasta riippuen 1900/3000/4500 euroa) hillinnee perheiden mahdollisuuksia jäädä pitkille hoitovapaille. Kirjava kuntalisäjärjestelmä ei tuone apua useimmille adoptioperheille. Arvioimme tekemämme kartoituksen perusteella, että nykytilanteeseen verrattuna 150 perhettä pitäisi vapaata joitakin kuukausia pidempään hallituksen ehdotuksen puitteissa ja 50 perhettä vuosittain käyttäisi täyden hoitovapajakson, kunnes lapsen kotiutumisen on kulunut kolme vuotta.

Hallituksen esitykseen verrattuna Adoptioperheet ry:n esittämä, tasa-arvoinen malli toisi lisäkustannuksia: 50 perhettä x 12 kk x hoitoraha 294,28 € = 177 000 euroa

Nyt käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä täydentäneen vielä tänä vuonna Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltavana oleva esitys vanhempainvapaista. Adoptioperheet ry tulee esittämään myös vanhempainvapaassa siirtymistä samanpituisen vapaaseen biologisten perheiden kanssa (105+158=263 pv) sekä vanhempainvapaoikeuden ulottamista 0-10 vuoden iässä adoptoitujen lasten vanhemmille.

Lisätietoa: toiminnanjohtaja Anu Uhtio, puh. 050 3535 952

Adoptioperheet ry on adoptiolasten vanhempien, adoptiota harkitsevien ja adoptioprosessissa mukana olevien yhdistys, joka pyrkii toiminnallaan tukemaan adoptioprosessin eri vaiheissa olevia perheitä, ottamaan kantaa julkisuudessa käytävään adoptiokeskusteluun ja parantamaan adoptioperheiden yhteiskunnallista asemaa. Yhdistys järjestää mm. koulutus- ja keskustelutilaisuuksia ja tutustumismahdollisuuksia adoptioperheiden kesken sekä julkaisee jäsenlehteä. Yhdistys on adoptiopalvelunantajista riippumaton ja sen jäseniksi voivat kuulua sekä kotimaasta että ulkomailta adoptoineet tai adoptiota harkitsevat. Jäseniä yhdistyksessä on 2300.

* Juffer, Femmie & IJzendoorn, Marinus H. van, 2005: Behaviour Problems and Mental Health Referrals of International Adoptees. Journal of American Medical Association May 25, 2005, vol 293 no 20.